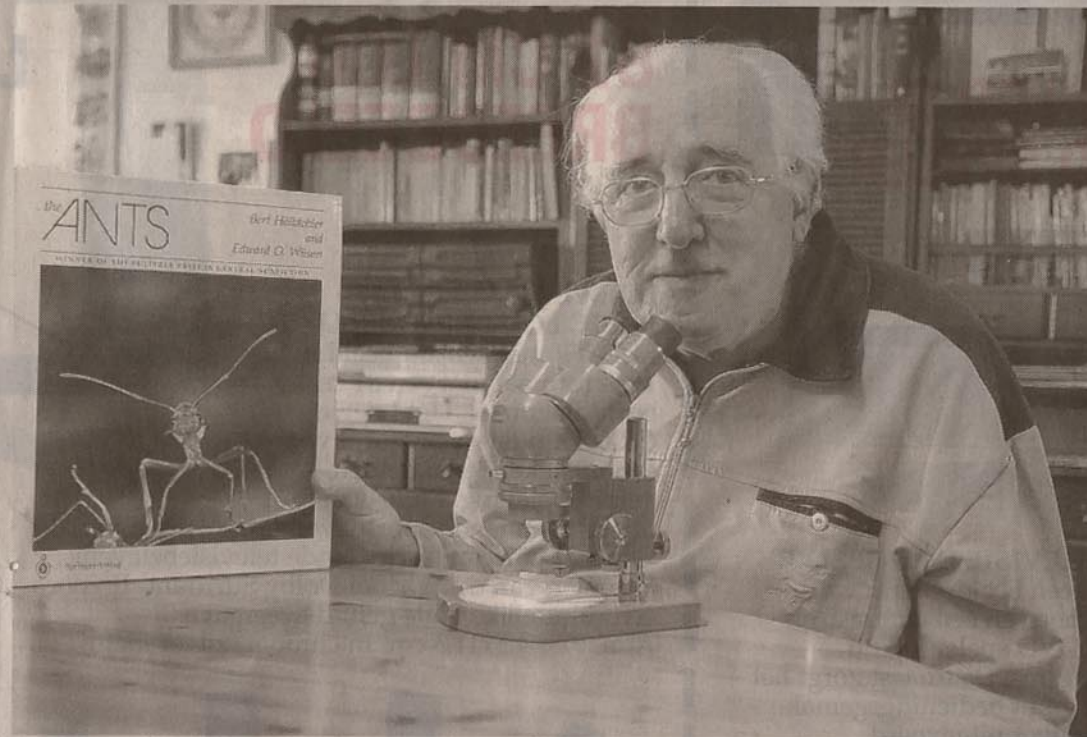

Insectenkenner levert zeldzame schaamluis

door John Collee

ROTTERDAM - De oproep om schaamluizen in te leveren leverde het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam wereldwijde aandacht op. Museumconservator Kees Moeliker klopte tevergeefs aan bij SOA-poliklinieken, huis- en zelfs havenartsen, die de laatste jaren nauwelijks schaamluizen bij patiënten aantreffen, laat staan dat ze ze verzamelen en conserveren. Uitzondering is een arts van de GGD-Kennemerland. Zij behandelde afgelopen augustus een man met schaamluis en wist de patient ertoe te bewegen een paar exemplaren te vangen. Eén daarvan - een beetje verfrommeld exemplaar - werd naar Rotterdam opgestuurd. Van Nico Elfferich (80) ontving het museum vijf schaamluizen die hij in september 1949 (!) aan zijn eigen insectenverzameling toevoegde.

Nico Elfferich kreeg de vijf nietige insecten destijds van 'Zuster Gijzen', een kennis die als verpleegkundige werkte in het toenmalige psychiatrische ziekenhuis Maasoord in Poortugaal bij Rotterdam-Zuid, het latere 'Delta'. Schaamluizen werden toen regelmatig aangetroffen bij patiënten die bij opname eerst grondig gewassen werden. Zuster Gijzen kende Nico's honger naar bijzondere insecten en bracht een mooi monster voor hem mee. De vijf luizen zijn op een microscoopglasje geconserveerd. Elfferich noemt zich amateur-entomoloog, insectenkenner. Hij beschikt over een collectie insecten, waarvan het merendeel vlinders omvat. „Als jochie van tien interesseerde ik mij al voor die kriebelbeestjes. Je ziet ze overal en weet er eigenlijk weinig van. Ik wilde er

Nico Elfferich komt elke zes weken bij het Natuurhistorisch Museum. „Door de veranderde schaamhaardracht zijn schaamluizen zeldzaam geworden. Ik had er nog een paar liggen, onder glas.”

foto: Europress

achterkomen hoe ze heetten, begon ze te verzamelen en bekeek de bladkevers, vlinders en boktorren met een loep. In boeken sloeg ik na welk insect ik had gevonden. Boeken waren dun gezaaid, maar vaak bood De Slegte of de bibliotheek uitkomst. Ik maakte ook preparaten van insectendelen. Vooral vlinders fascineerden mij, zij waren gemakkelijk te definiëren en hun schoonheid sprak mij aan. Meer dan een tor bijvoorbeeld. Mijn torrencollectie heb ik weggegeven aan mensen die meer met torren hadden. Zo hield ik de vlindercollectie over en

glasjes met insectenonderdelen.” De insectenkenner vervolgt: „Wat die schaamluizen betreft; Bij het Rotterdamse Natuurhistorisch Museum kom ik elke zes weken. Zo'n vijftien mannen, met verschillende wetenschappelijke interessen ko-

‘Mijn passie gaat nog steeds uit naar vlinders’

men dan bijeen met interessante verhalen. Deze club werd in 1901 opgericht. Ik las dat Kees Moeliker, conservator van het museum, voor zijn collectie schaamluizen zocht en ik zei: ‘joh, ik heb er nog een paar, onder glas’. Schaamlui-

zen zijn zeldzaam geworden. Dat is te danken (of te wijten) aan een veranderde schaamhaardracht bij mensen. Veel wordt er weggeschooren en daarmee verdween ook de biotoop van de schaamluis. Ik gaf Moeliker geen levende exemplaren maar geprepareerde, onder glaasjes, van zo'n zestig jaar oud. Hij was er erg blij mee. Het verschil tussen een hoofd- en een schaamluis zit 'm vooral in de vorm van de pootjes. Die van de schaamluis zijn speciaal gebouwd om zich aan de schaamharen vast te houden. De haarconstructie is anders dan die van een hoofdhaar.”

„Maar,” vertelt Elfferich enthousiast verder, „mijn passie ging en gaat nog steeds uit naar de vlinders. Niet zozeer het verzamelen van insecten vond ik belangrijk, maar juist het wetenschappelijk onderzoek en het filmen daarvan. Ik kweekte zelf vlinders. De moeilijkste groep waren de blauwtjes, een heel klein vlindertje. De rupsen van die soort hebben de mogelijkheid om met mieren te communiceren. Mieren eten ze niet op, want de rupsen scheiden stoffen af die hun aanvalsdrijf remmen. Ze vallen dan niet aan. De rups kan de mier ook sturen. Kleine tentakels op zijn rug kunnen de mier aanzetten een agressor weg te jagen. Het blauwtje is de enige soort dat met trillen en geluid met de mieren communiceert, zelfs als het verpopt. Een andere soort in Nederland geeft bedesignalen af en wordt geheel door de mieren onderhouden. Weer een andere ‘geurt’ zich het nest in en voedt zich met mierenpoppen. Later vliegt hij als vlinder het mierenest uit.”

Elfferich publiceerde zijn onderzoekresultaten in vooraanstaande natuurhistorische bladen.

Overigens neemt het museum nog steeds graag schenkingen van schaamluizen in ontvangst. Conserveer ze in een potje of buisje met 70 procent alcohol, of bij gebrek daaraan in jonge jenever, geef het af bij de balie van het museum of stuur het op naar het Natuurhistorisch museum, Westzeedijk 345, 3015 AA Rotterdam. Schrijf op een etiketje: vindplaats (geografisch), vinddatum, naam van de gastheer/gastvrouw van de luis/luizen en de naam van de vinder (indien verschillend van de drager). Deze gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld. Anonieme schenkingen zijn ook welkom.